

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacției.

Concursuri, inserțiuni și taxele de abonament se sîmit administrației tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICĂȘCĂ-ȘCOLĂȘTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECĂ.

ABONAMENTUL:
Pe un an 10 coroane.
Pe jum. an 5 coroane.

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci.
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Plecarea clopotelor.

(Raport întîrziat)

Săliște în 15/28 Aug. 1916.

Demontarea clopotelor, coborîrea lor din turnurile bisericilor și predarea pentru scopurile armatei și ale războiului va fi fost însoțită pretutindeni de scene mișcătoare, de jalea inimilor îndurerate, de perdeaua de lacrimi a ochilor întunecați și de suspinele nădușite al pulvitorilor mîhnîți.

În unele sate pe cât am putut știrici, s'au întîmplat chiar scene dureroasă de porniri potrivnice din partea poporului contra preoților, pe cari li învinuiau că și-au dat învoirea să fie luate clopotele, fără a întreba, dacă se învoiește și poporul întreg. Unde s'au luat clopotele cele mai vechi, oamenii ziceau, că acestea să rămână, fiind că au fost așezate de preoți cucenici cu sute de ani mai înainte și au putere a risipi norii aducători de furtuni.

În comuna Săliște s'au luat clopotele Vineri în 12/25 August. Dela trei biserici gr.-or. române dintre 8 clopote s'au luat 5 astfel, că au rămas numai 3: câte un clopot la fiecare biserică. Soldați încredințați cu demontarea sosiseră, încă de Joi seara în comună. Atît Joi seara, cât și Vineri pes de dimineață au mai sunt odată toate clopotele într'un glas atît de armonios și mișcător, încât nu va fi rămas ochiu care să nu lăcrămeze în clipa, când a simți că se desparte de aceste clopote, ca de niște vechi și buni prietini.

Dela toate bisericile clopotele au fost aduse în curtea școlii. Cele mai vechi fiind vîrsate din material foarte trainic, deși au fost aruncate din turnurile înalte jos pe piatră, nu s'au spart, ci a rămas întregi, iar unul mai mare, neîncăpînd pe fereastra turnului, a fost spart în turn,

Cînd întreg materialul celor 5 clopote era așezat pe un car, înainte de a eși din cimitir, băiatul protopresbiterului nostru, *Semproniu T. I. Lupăș*, elev în clasa a III.-a elementar a declamat aceste versuri ocazionale, compusă de însuși părintele său;

Adio clopotelor!

Plecați și voi sfîntite clopote bătrîne,
În lupta mare pentru tron și țară!
Isvor de lacrimi — atîta ne rămîne,
Să ușurăm plîngînd a inimii povară.

Din turnurile înalte cînd coborîră
Arama voastră veche, grea și sfîntă,
Poporul 'ntreg adînc se înfioară
Și gîndul creștinesc se înspăimîntă.

În zile de lumină și serbare
Voi ne-ați vestit a Domnului țarie,
Chemîndu-ne la rugă și 'nchinare,
În suflet ne-ați sădit putere vie.

Ca să luptăm cu neînvinsă bărbăție,
Văslînd prin marea vieții tulburate
Și țînta luptei noastre 'nveci să fie:
Lumină și credință și dreptate!

În zile grele ați fost ca niște paznici
Ai vieții noastre credincioase și smerite,
Iar în dureri — de mîngîiere darnici
Vindecători ai inimilor obidite.

În glasul vostru s'a 'mpletit credința
Atîtor rînduri de strămoși strădalnici;
Acum plecați, s'aduceți biruința
Oștenilor iubiți, viteji și falnici.

De-acum cîntarea voastră cea evlavioasă
Își schimbă versu 'n glas de vijelie.
Deaceea-i despărțirea dureroasă,
Dar mila Domnului spre noi să fie?

Așa au plecat clopotele bisericilor noastre
din Săliște.

Un asistent.

Împlinirea legii lui Șaguna.

— Urmare. —

VI. Chestiuni culturale.

Activitatea extrabisericească și extrașcolară în cursul anului 1915 s'a desfășurat mai ales prin neconținutele indemnuri către popor de a face fapte de milostenie, dăruind pentru scopuri filantropice și culturale. O activitate sistematică în felul celei inițiate și urmate în câțiva ani anteriori războiului n'a fost cu puțință. Interesul pentru probleme culturale n'a dispărut însă nici în acești ani grei. Dimpotrivă anul 1915 prezintă oare-care spor față de 1914. Căci pe lângă mulțimea de sute de broșuri distribuite în mod gratuit rănitorilor, s'au mai putut desface prin vânzare încă 1125 numeri din *Biblioteca Șaguna*, pe când în 1914 abia s'au putut vinde 509 numeri. A mai sporit cu câteva cărți de valoare, și biblioteca centrală protopopească și nici singuraticile biblioteci parohiale și școlare n'au fost date uitării. Starea acestor biblioteci și circulațiunea cărților în cursul anului 1915 a fost următoarea:

<i>Săliște</i>	1 b. p.	1386 v. val.	5544 C. a avut	218 cet. în	915
	2 b. d.	618 v. val.	750 C. a avut	10 cet. în	915
<i>Sibiel</i>	3 b. e.	324 v. val.	160 C. a avut	124 cet. în	915
	1 b. p.	730 v. val.	1200 C. a avut	74 „ în 547 cazuri	
<i>Cacova</i>	2 b. d.	243 v. val.	320 C. a avut	2 „ în 29 cazuri	
	1 b. p.	272 v. val.	500 C. a avut	50 „ în 1664 cazuri	
	2 b. d.	335 v. val.	300 C. a avut	98 „ în 120 cazuri	
<i>Tilișca</i>	3 b. e.	360 v. val.	400 C. a avut	80 „ în 270 cazuri	
	1 b. p.	584 v. val.	857-50 a avut	68 „ în 247 cazuri	
<i>Acilin</i>	2 b. s.	607 v. val.	548-43 a avut	52 „ în 107 cazuri	
	b. p.-șc.	220 v. val.	98 C. a avut	50 „ în 46 cazuri	
<i>Gurărului</i>	b. p.-șc.	464 v. val.	1000 C.	—	
	<i>Amnaș</i>	b. p.-șc.	160 v. val.	70 C. a avut	27 „ în 46 cazuri
		6453	11947-93	867	
<i>Mag:</i>	bibl. par.	100 c. val.	60 C.		
	„ ș.	143 „ „	100 „	cetitori 54 (66)	
<i>Săcel:</i>	„ ș.-par.	288 „ „	300 „	„ 90	
		531	460	144	
	Laolaltă	6984	12407-93	1011	

Dacă vom adouga la suma de 12407 cor. 93 fi. și suma de 2855 cor. cât valorează biblioteca centrală protopopească, nu fa fi greu să înțeleagă oricine, că valoarea cărților din bibliotecile cari stau la dispoziția credincioșilor nostri de toate categoriile din protopopiatul Săliștei nu numai în bani, reprezintă o sumă atât de mare (15262 cor. și 93 fi.), ci și din punct de vedere moral și intelectual formează o podoabă aleasă a satelor noastre, un izvor nesecat pentru cultivarea inimii, pentru îmbogățirea cugetului, pentru întărirea și indemnul poporului nostru spre cea mai folositoare îndeletnicire în oarele libere ale zilelor și serilor lungi de iarnă. Se cuvine deci ca tuturor bibliotecilor amintite mai sus să le dăm o îngrijire mai bună în viitor și o atențiune mai potențată, căci e dureros a constata, că se mai găsesc intelectuali, cari manifestă o prea consecventă nepăsare față de asemenea chestiuni culturale.

(Va urmă).

Nr. 20 E. G. B. 1916.

Concurs.

Se publică concurs pentru 2 stipendii de 400 coroane anual din fundațiunea Elena Ghiba Birta pentru anul școlar 1916/17 cu terminul de 4/17 Octomvrie a. c.

Îndreptățiți la aceste stipendii sunt în prima linie rudeniile testatoarei, iar recurenții neînrușiți, de religiunea gr.-or. rom. din comitatele Arad, Bihor, Bichiș și Cenad numai atunci să primesc, când lipsesc competenți dintre rudeni.

Recurenții au să-și înainteze cererile lor la adresa Comitetului administrativ al fundațiunii Elena Ghiba Birta în Arad, provăzute cu timbru de 1 cor. și instruite cu următoarele documente originale ori copii autentice:

1. Extras din matricula botezaților, provăzut cu clauzula parohului local, că și de prezent apartine bisericeii gă.-or. române.

2. Rudeniile mai au să adnezeze și informațiune familiară, prin care pot să dovedească, că sunt înrușiți cu testatoarea.

3. Atestat de paupertate dela diregătorii competentă, cu date pozitive despre starea materială a părinților și a recurenților. Acest atestat să fie confirmat prin subscrierea parohului local.

4. Testimoniu școlastic, că au absolvat cel puțin școala elementară cu succes, iar aceia, cari au ascultat dejă cursuri la vre-o școală medie sau academie respective universitate, să dovedească, că au câștigat astfel de testimoniu, în-cât pot trece în cursurile superioare.

5. Certificat medical despre starea sanitară.

6. Dacă recurentul a întrerupt studiile, are să dovedească prin act autentic, unde a fost și ce purtare a avut.

7. Recurentul să arete specialitatea, la care, locul, unde are să urmeze studiile, precum și dacă are ori ba alt știpendiu. Pentru cazul, că recurentul ar fi înscris dejă la vre-un institut de învățământ, aceasta să o dovedească prin certificat dela direcțiunea respectivului institut.

8. Fiecare stipendist este obligat, ca după terminarea studiilor să asigure comitetul administrativ, că îndată ce își va ajunge scopul dorit și fi va permite starea materială, va depune pentru totdeauna 50 coroane pentru augmentarea acestei fundațiuni.

9. Petițiunile lipsit de condițiunile de mai sus, ori sosite după terminul de concurs, nu se vor luă în socotință.

Arad, la 30 August (12 Sept.) 1916.

Pentru comitetul administrativ al fundațiunii
Elena Ghiba Birta:

IOAN I. PAPP,
Episcop.

ȘCOALA DE FETE DIN ARAD.

Aducem la cunoștință publică, că la școala civilă de fete din Arad nu se vor începe prelegerile la 1 Octombrie precum se anunțase ci din pricină neprevăzută se amână pe timp nehotărît. După delăturarea piedecilor obvenite vor fi avizați părinții despre cele ce vor urmă. Onoratele officii parohiale sunt rugate a comunica părinților cu fete la aceasta școala cele aici anunțate.

Anunț școlar.

La gimnaziul român gr.-or. din Brad pe anul școlar 1916/17 înscrierile se au început. Prelegerile se vor începe regulat în 1 Octombrie 1916 st. n.
Brad la 16 sept. 1916. Direcțiunea.

Aviz.

Nr. 16 1916/11

La școala civ. gr.-or. rom. din Arad se vor începe prelegerile la 3/16 Oct. a. c. și anume deocamdată în localurile școalelor pop. gr.-or. rom. din piața Tököli, după ce edificiul școlii a fost cedat pentru scopuri militare. Fiindcă nu vom avea internat, corpul profesoral și-a luat angajamentul, ca să plaseze elevele noastre pe la cele mai bune familii din oraș, și se va purta grijă ca elevele să fie bine îngrijite și ca elve externe.
Înscrierile elevelor regulate și private pe anul școlar 1916/17 el facem în 30 Sept. (13 Oct. a. c.)
Examenele de primire și corigență se vor ținea în 1/14 Oct. a. c.
Arad, 22 Sept./5. Oct. 1916.

Direcțiunea școlii civ. gr.-or.
rom. de fete din Arad.

Un preot veteran.

Unul dintre cei mai zeloși preoți ai noștri, care s'a bucurat de iubirea mi marilor săi și a lumii ce l'a cunoscut, a trecut l'a cele eterne, lăsând în jale familia ce și a întemeiat-o și parohia pentru care sufletul si l'a pus.

Fericitul în Domnul este Moise Babescu paroh în comuna Fenlac ppresb. Vingei.

Fericitul în Domnul s'a născut la anul 1739 în Lipova. După terminarea pedagogiei și a teologiei la anul 1857 ajunge ca învățator în Micălaca și diacon ceremonial la biserica catedrală din Arad sub episcopul Ivașcovic.

Ca învățator-d'acon a servit 5 ani, iar apoi ca învățator încă 12 ani. Pompoasa școală din Micălaca e mărturie vie a zelului și devotamentului său pe terenul școlar.

La 1873 ajunge paroh în Fenlac, o comună mixtă, cu români și sârbi, unde păstorește timp de 43 ani, adecă până la moartea sa întâmplată la 13/26 Sept. a. c.

Aici a avut un rol însemnat în procesul de despărțirea ierarhică sârbească. Români deși erau de 2 ori mai mulți la număr ca sârbii, totuși erau cei de apoi, atât în afacerile comunale, cât și bisericești, dar nu din neglijența lor ci a foștilor preoți. Cu drept cuvântul putem zice, că în aceasta comună se făcea cu români un „denobis sine nobis“.

Dar f. în D. îndată ce ajunge paroh se pune pe muncă și după o luptă de aproape un pătrar de veac, aduce o eră nouă în sinul bisericii gr.-ort. din Fenlac, era „celui de apoi a fi întâiu“.

Neobositului Moise Babescu îi vor fi pururea recunoscători românii din Fenlac, căci un pătrar de secol a luptat pentru autonomia bisericii ort. de acolo nesuferind promisiunile, și amenințările străinilor, zicând că nu voește a intina și lega păcat de sufletul său, ci voește a rămănea și pe mai departe cu sufletul, inima și fața curată înaintea lui D-zeu, oameni-mii și națiunii din care face parte, așteptând răsplată morală dela națiune și spirituală dela D-zeu, ca recompensă ostenelelor sale pentru nespusele torturi, sub durata unui pătrar pe veac. Trecând prin toate peripețiile, peste suferințele ce numai le poate suferi omul cu țaria sufletului, dar nici după persecuțiile acestea ne mai suferibile și a incediului suferit de o mână păcătoasă, când i-se făcuse toată averea în cenuse, rămânând în timp de iarnă cu familia sub ceriul liber, ne pierzându-și nădejdea în D-zeu și în cauza pentru care a luptat.

În Fenlac a mai ridicat și o școală, care este mândria diecezei Aradului.

Muncind pe teren bisericesc și școlar cu credință și devotament, ca un adevărat lucrător vii Domnului, timp de 60 ani, își încheie vieța pământească la fca sa, Hermina măr. Iosif Petcu paroh în Bazoș, departe al de turu-a sa pân'ru care cât trăit sufletul și-a pus.

Rămășițele pământești ale defunctului s'au așezat spre vecinică odihnă în cimiterul gr.-ort. rom. din Bazoș Joi în 15/29 Septemvre a. c.

Țin se amintesc, că după serviciul funebrel părintele Constantin Micu din Bucovăț a ținut o frumoasă cuvântare ocazională schițând viața plină de activitate a defunctului

Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată!
Familia dat următorul anunț funebrel:

Subscriși inimă întristată, pătrunși de durere anunțăm tuturor rudenilor, pretenilor și cunoscuților, moartea neuitatului nostru tată, socru, frate, bunice, unchiu și cumnat.

Moise Babescu proh ort. rom. care după un morb scurt dar greu, împărțășit fiind cu sfintele taine și-a dat nobilul său suflet în mâinile creatorului în Bazoș la 13/26 Sept. 3/4 12 oare noaptea, în etate de 77 ani și 60 de în serviciul bisericii și a școlii.

Bazoș la 14/27 Setemvre 1916.

Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată!

Iulian M. Babescu officiant de stat în Ministeriu din Budapesta ca fiu și soția născ. Eichel, ca noră. Hermina Petcu născ. Babescu ca fică, Iosif Petcu preot ca ginere, Iulian Babesc officiant pensionat ca frate, Maria Babescu născ. Nuss ca cumnată, Gheorghe Iulian Petcu, Valeriu I. Hurdu abs. în teol. și stud. la drepturi, și soția Aurica născ. Petcu ca nepoți. Sofia Savici născ. Nyitray, Iuliu Nyitray officiant la casa țării Budapesta, Reli, Leona, Margita și Sofia ca nepoate. Văd. Ilea Muntean ca nepoată, Iuliana căs. Micloși ca nepoată, Micloși Miklós sef de postă în Szentes ca nepot. Alexiu căpitan de honvezi, Victor profesor ca nepoți.

CRONICA.

Inaltă distincție. Mai. Sa s'a îndurat a numi pe I. P. C. S. alesul arhiepiscop și mitropolit Vasile Mangra de consilier intim al său, cu care e împreună și titlul de escelență. E o distincție ce s'a dat tuturor mitropoliti-lor nostri Așa fericitului Șaguna, mitropoliti-lor Procopiu Ioanovici și Miron Roman imediat după ocuparea scaunului mitropolitan, iar mitropolitului Mețianu numai cu câțiva ani înainte de a răposa adecă pe la sfârșitul arhipăstoriei sale.

Deschiderea anului școlar. Duminică sa ținut deschiderea anului școlar la inst. ped. teol. din Arad. Chemarea duhului sfânt a celebrat-o părintele director Roman R. Ciorogariu. La sf. liturghie au asistat și ostașii din garnisoană, cărora le-a ținut P. S. S. d-l episcop diecezan o cuvântare pătrunzătoare despre servirea lor ostășească. După serviciul divin s'a adunat tinerimea în localul școlii unde s'a sfințit salele de învățământ, după aceia sau cetit legile școlare și a ținut directorul Roman R. Ciorogariu o cuvântare despre purtarea elevilor. Prelegerile s'au început în regulă Luni, în 19 Sept. (2 Oct.)

Ziua Mai. sale, din 21 Sept. (4 Oct.) s'a celebrat la ora 7 dimineața prin doxologie pentru elevi, la ora 9 pentru soldații din Arad de preotul militar, părintele Constantin Balean.

Examenle supletoare. Sâmbătă în 17/30 Sept. s'au ținut examenle de corigența și supletoare la inst. ped. teol. din Arad. Cei ce nu s'au putut prezenta sunt avizați să se anuțe de bună vreme la direcțiune pentru examenul ce se va ținea în Decemvre.

Concurse.

Pentru îndeplinirea postului de învățător-cantoral dela școala confesională gr.-or. rom din **B. Forău-Prisacă** se publică concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare pe lângă următoarele venituri:

1) Cvarțir cu grădină 2) dela comuna bisericască 600 coroane 3) Intregirea salariului dela stat 4) Încălzirea salei de învățământ o prestează comuna bisericască 5) Venitele cantorale.

Cei ce doresc a ocupa acest post sunt poștiți a-se prezenta în vre-o Duminică ori sârbătoare la sf. biserică din B. Forău, iar recursurile lor, adresate comitetului parohial, să le înainteze comitetului protopresbiteral gr.-or. rom. din Belényes Beiuș.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: *Moise Popoviciu adm. ppsc.*

—□— 1—3

În temeiul ord. Ven. Consistor de sub Nr. 4941/915 pentru îndeplinirea postului de capelan temporal pe lângă bolnavul preot Panteleimon Ardelean din **Dubești**, tractul Belinț se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“, socotit dela dată de față.

Emolumentele împreună cu acest post sunt:

1. Două din trei părți a sesiei parohiale.
2. Jumătate din venituri legale și
3. Jumătate din birul parohial legal.

Reflectanții, cari trebuie să aibă cvalificație pentru parohii de clasa I, sunt poștiți a-și așterne petițiile concursuale comitetului parohial din **Dubești**, în termenul concursual, pe calea oficiului protopresbiteral din **Belinț** (Belencze, Temes-megye), instruate conform normelor în vigoare provăzut și cu atestat despre eventualul serviciu prestat ca preot ori învățător și a se prezenta pe lângă observarea strictă a §-lui 33 din Reg. pentru parohii, într'o Duminică sau într'o sârbătoare în sf. biserică din **Dubești**, spre a-și arăta desteritatea în cântare și în tipic, eventual în oratorie și în săvârșirea serviciului divin.

În lipsă de reflectanți cu cvalificație de clasa I., se vor admite recurenți cu cvalificațiune de clasa II-a iar în lipsa acestora și cei cu cvalificațiune de clasa III-a.

Alesul e dator să plătească dările și ecvivalentul după pământul cel beneficiază și să catehizeze la școala de acolo fără alta remunerațiune. *Comitetul parohial.* În conțelegere cu mine: *Gherasim Sârb*, protopresbiter

—□—

2—3 gr.

Pentru vacantul post învățătoresc — cantoral din **Topa de sus** comitatul Bihor, protopopiatul **Beiuș** să escrie concurs cu următoarea dotațiune:

1. Cvarțir liber cu grădină. 2. Dela comuna bisericască 600 cor. 3. Lemne 12 metri din care se va încălzi și școala. 4. Stoaie: dela mort mic 1 cor dela mare 2 cor. 5. Ajutoriu dela stat până de prezinte nu e în curgere.

Reflectanții la acest post în termen de **30 de zile** au a se prezenta vre-o dată la sfânta biserică în comuna **Topa de sus**, ear recursurile lor adresate com. parohial să le înainteze of. prot. în **Beiuș**.

Dat în ședința com. par. ținută la 28 august 10 sept. 1916 în **Topa de sus**.

Vasilie Papp,
adm. par. preș. com. par.

Indiscifrabil
not. com. par. adhoc.
paroh în **Corboști**.

In conțelegere cu: *Moise Popoviciu adm. ppsc*

—□—

3—3

Nr. 15 916/17.

Aviz.

Păuna Flora din **Revaujfalú** (Satul nou) ne aduce la cunoștință că a pierdut atestatul școlar din cl. IV. civ. anul școlar 413—14, Dacă în curs de 30 zile nu se va găsi atestatul îl considerăm, conform regulamentelor, de pierdut și vom elibera un duplicat.

Direcțiunea școlii gr.-or. rom. civ. de fete din Arad.

Pályázati hirdetés.

A tulkai (Bihar megye) óvodai felügyelőbizottság pályázatot hirdet a nyugdíjás következtébe jött községi óvónői állásra. Iavaldalmazás: Az 1913 évi A.I. tez.-ben megállapított fizetés, 240 korona cselédartásra s az óvoda helység fűtésre, 2 szoba, 1 konyha és kamrából álló lakás és kert használata. A pályázati kérvények Ormay József felügyelőbizottsági elnökhez október hó 10-ig nyújtandók be.